GAZETA KRAKOWSKA

Nro 17.

Z KRAKOWA DNIA 28 LUTEGO 1819. ROKU W NIEDZIELE.

Z Peterzburga d. 25 *Stycznia d. k.*

Dla większego zachęcenia do rozszerzenia w Rossyi rękodzielnego przemysłu, tak przykładaiącego się do pomnożenia kraiowego bogactwa, i dla ulgi powszechneg utrzymania, wydany został dnia 28 miesiąca Grudnia r. z. do Rządzącego Senatu Jego Cesarskiey Mości Ukaz, którego brzmienie następuiące:

Ukaz Rządzącemu Senatowi.

Uważaiąc, że do rozszerzenia i udoskonalenia w Państwie róźnych gałęzi przemysłu rękodzielnego, bardzo wiele przyłożyć się może nadanie prawa zakładania fabryk i rękodzielni chłopom, którzy dotąd tego prawa nie mieli; uznaliśmy za dobrą stosownie do przedstawienia Ministrów Skarbu i Spraw Wewnętrznych i skutkiem tego przedstawienia, nastałego urządzenia komitetu Ministrów, prawo zakładania fabryk i rękodzielni rozciągnąć na wszystkich chłopów skarbowych, udziałowych, obywatelskich, i na wolnych rolników, na zasadach następuiących:

1) Ponieważ w urządzeniu mieyskiem (horodowoie położenie) dozwolono mieć fabryki i rękodzielnie tylko kupcom pierwszych dwóch giełd; chłopi zaś, na mocy manifestu z dnia 11 Lutego i ukazu 29 Grudnia 1812 roku, nie mogą prowadzić żadnego przemysłu handlowego, bez wzięcia świadectw i bez opłaty do kassy poszlin, temiż urządzeniami ustanowionych; przeto właściciele rękodzielni i fabryk z chłopów i wolnych rolników zostaiąc przy opłacie zwyczaynych podatków i pełnieniu dalszych powinności, do stanu ich przywiązanych, powinni w zamian nadaiącego się im teraz prawa, również brać ustanowione dla handluiących włościan świadectwa, z opłatą do skarbu poszlin na prawidłach dla nich wydanych.

2) Dla wydania ze strony Ministeryium spraw wewnętrznych pozwoleń na założenie rękodzielni w Rossyi chłopom, powinny bydź składane na iego rozpatrzenie ze strony skarbowych, udziałowych chłopów i wolnych rolników od ich zwierzchności, a ze strony chłopów obywatelskich od ich Panów świadectwa okazuiące zgodę ich na to zaprowadzenie.

3) W listach pozwolenia na zakłada-

nie rękodzielni, ze strony Ministeryium spraw wewnętrznych im wydawanych, wyrażać: iakiego rodzaiu obowiązani są oni otrzymać świadectwa, z wniesieniem do skarbu poszlin, to iest: pierwszego czy drugiego, podług oświadczonego kapitału i spodziewanych korzyści.

4) O każdym takim liście pozwolenia Ministeryium spraw wewnętrznych powinno przesłać uwiadomienie do Ministeryium skarbu, dla zależącego odeń dozoru i rozporządzenia, około regularnego wpływu do skarbu ustanowionych wyżey wyrażonemi urządzeniami poszlin. i

5) Dla większego zachęcenia rękodzielników i fabrykantów z chłopskiego albo wolnorolniczego stanu, do zakładania fabryk i rękodzielni, każdy z nich uwalnia się od opłaty takowych poszlin w przeciągu lat czterech, licząc termin ten od dnia otrzymania przezeń od Ministeryium spraw wewnętrznych pozwolenia; po upłynieniu zaś czterech lat ulga ta sama przez się ustaie.

Rządzący Senat nie zaniecha uczynić potrzebnego w tem rozrządzenia.

Alexander,

Ze Lwowa d. 12 Lutego.

Nayiaśnieyszy Pan raczył Jana Diaczuka włościanina z Mikuliniec, w nagrodę iego czynności i odwagi przy schwytaniu kilkunastu rabusiów, niemniey szlachetney bezinteressowności w zrzeczeniu się przypadłey nań części tagli, udarować nayłaskawiey małym śrebrnym metalem honorowym, z uszkiem i wstążką.

Na rzecz Galicyyskiego funduszu inwalidów wniesiono w Cyrkule Brzeżańskim na nowo ofiary następuiące, a mianowicie: Gmina Zawałowska, 40 ZR. 30 Kr. WW., JJXX. Plebani i inne Gminy Grecko-katolickiego Dekanatu Zawałowskiego 22 ZR. 58 Kr.; JJXX. Plebani i Gminy G. K. Dekanatu Brzeżańskiego, 57 ZR. 22 Kr.; JJXX. Plebani i Gminy G. K. Dekanatu Błotnickiege, 29 ZR. 19 Kr.; osoba niewymieniona, 9 ZR. 53 Kr.; JJ. XX. Plebani i Gminy G. K. Dekanatu Bursztyńskiego, 53 ZR.; JJXX. Plebani i Gminy G. K. Dekanatu Strzeliskiego, 41 ZR. 19 Kr.; a Gminy Żydowskie w Cyrkule Brzeżańskim, 100 ZR. — Ogółem więc weszło 354 ZR. 21 Kr. W. W.

Z Odessy d. 28 Grudnia d. k.

Zima tegoroczna iest wcale nadzwyczayna w strefie tuteyszey, począwszy albowiem od początku Listopada aż do dnia dzisieyszego doświadczamy ciągłych mrozów, czasem przechodzących stopni 18, a bardzo rzadko mnieyszych. Morze daleko od brzegów zamarzło i wyznaczone są znaki dla dróg sannych. Taka właśnie zima była u nas w roku 1812. Lecz wtenczas i w całey Rossyi nadzwyczay była mroźna, tegoroczna zaś tem iest rzadsza, iż z prowincyi północnych i z samego nawet Petersburga donoszą, że tam dotychczas trwa pora iesienna. Śniegu dotychczas iest tak mało, iż ledwie można iechać na saniach.

Z Paryża d. 10 Lutego.

Król słuchał Mszy w swoich pokoiach; d. 5 pracował w swem gabinecie i nikogo do niego nie wpuszczono. D. 7 iadł u niego obiad Xże Glucestru, który w krotce do Anglii odiedzie.

Posła Hiszpańskiego, Xcia Fernan-Nunnez, który ciągle donosi Królowi o śmierciach rodziny Królewsko-Hiszpańskiey, nazwano tu czarnym rycerzem. W.

mniev iak w iednym miesiąca przeciągu czasu utracił Król Hiszpański żonę, matkę, oyca i dziecię.

Minister spraw wewnętrznych, Hr. Decaze, zakazał duchownym w południowey Francvi missyy nawracania.

P. Lelorgne, były sekretarz Bonapartego, który otrzymał pozwolenie wrocenia do Francyi, żył dotąd spokoynie pod nazwiskiem Dubreton w Bruxelli.

Xiężna Berry zakupiła od Pani Lebrun obraz Westalek.

W izbie Deputowanych członek kommissyi do prośb Hr. Broglio zdał 13 rapportów. P. Ganilh, członek środkowey kommissyi do roztrząśnienia proiektu, czyli. teraźnieyszy budżet trwać ma do 1820 roku, zdał izbie w imieniu teyże kommissyi rapport, który dał powód do rozmaitych sporów, i pytanie to d. 12 i 13 ma bydź rozstrzygnione.

Maiący zayść poiedynek między iednym z Marszałków Francuzkich i Jenerałem Excelmann, odwrocił ieden z Xiążąt Francuzkich.

Posąg Henryka IV., który postawiony bydź ma w zamku Pau w Bearn, mieyscu urodzenia tego Króla, ukończony przez Francheville i posłany tam został.

Wiemy niezawodnie, iż wszyscy Ministrowie, a mianowicie Dessoles, St. Cyr i Portal są za przywołaniem wszystkich z Francyi wygnanych. Mniemanie powszechne tak iest wygnańcom sprzyiaiące, iż gdyby nawet który bez poprzedniczego pozwolenia pokazał się w stolicy, nicby mu się pewnie nie stało.

Podług dziennika Xięgarskiego znayduią się teraz następuiące we Francyi znacznieysze bibliioteki: Bibliioteka Królewska licząca 800,000 Xiążek, pomiędzy któremi 50,000 rękopismow; Bibliioteka S. Genowefy licząca 110,000 drukowanych Xiążek i 2000 rękopismów; bibliioteka Lyońska licząca 106,000 Xiążek; bibliioteka w Bordeaux 105,000 Xiążek, &c. Liczba publicznych bibliiotek w 86 departamentach wynosi 274, z których w samem Paryżu znayduie się 40. Xiążek w nich znayduie się do 3 mill. 345,287, z pomiędzy których w samem Paryżu 1 mill. 125,347.

Podług pism naszych założona tu została traktiernia wcale nowego gatunku, to iest traktiernia dla koni, w którey mogą bydź godzinami, dniami i dłużey karmione słomą, sianem i owsem w naylepszych gatunkach. Płaci się od głowy lub sposobem abonowania. Zakład ten, wyraża obwieszczenie, iest szczególniey użyteczny dla osób, które na krotki czas swoiemi końmi do Paryża przybywaią.

Z Londynu d. 9 Lutego.

Posiedzenie izby niższey d. 8 b. m. było nader ważne. Lord Castlereagh wnosząc o odnowienie wydziału skarbowego, oznaymił w obszernem rozbiorze, że dochody roku 1817 uczyniły 51,813,000 f. szt. a roku 1818 do 54,210,000 f. szt. Po odtrąceniu zaległości z obu lat, okazało się nadboru w obu latach 5,328,000 f. szt. które użytemi będą na umorzenie długu narodowego. — Tu wyliczał zaprowadzoną przez zmnieyszenie siły lądowey i morskiey oszczędność. (Wraz z officerami rozpuszczono 35,000 ludzi.) — Daley mowił o kwitnieniu handlu. Rok 1818 był w dzieiach W. Brytanii nayhandlownieyszym i przeszedł nawet rok 1815. W r. 1817 wynosiła wartość wywiezionych z W. Bryta-

nii płodów i rękodzieł 35 231,000, a w 1818 r. 35,325,000 (100,000 więcey.) —— Potem wyłuszczeniu rzeczy, wniosł rzeczony Minister, aby ponowiono wydział skarbowy przeszłorocznich posiedzeń z przydaniem dwoch nowych członków na mieysce ubyłych, co po nieiakich sporach większością głosów uchwalono. — (Wiele gazet powstaie mocno przeciw temu wydziałowi, ponieważ zostaie pod wpływem Ministrów, na pozor tylko trudni się roztrząsaniem stanu skarbu, a na wszystko co Ministrowie chcą zezwala.) —— Podczas sporów z powodu powyższego wniosku naywięcey mowił P. Tierney. Wyraził: iż Ministrowie okazali tylko pierwszą stronę medalu, on zaś okaże odwrotną. Nie iest on, rownie iak Lord Castlereagh kupcem, ale wszyscy kupcy, z któremi mowił, zaprzeczaią tego, co zacny Lord o kwitnieniu handlu powiada. Wspomniał w prawdzie o pomnożeniu się dochodów kraiowych, ale zamilczał o funduszu umorzenia długów. Coż powiedział o obrachowanych długach? Tych zaległość wynosiła w d. 5 Stycznia r. z 3½ mill. kapitału czyli 214,000 f. szt. prowizyi? O tem zamilczał Minister, a poki ten dług nie iest zaspokoionym każdy nadbor iest niczem. Nadbor powinien w tym roku 3 mill. f. szt. wynosić, inaczey wpadnie kray, pomimo wspomionego nadboru, w większe długi. — Daley pytał się P. Tierney na co użyte będą te millijony, które Francyia winna temu kraiowi; milczy na to (dodał) Minister. Zacny Lord chce tylko prożną mową i pozorną rachubą odurzyć lud o pomyślności kraiu; wargi iego opowiadaią bogactwa, gdy tymczasem myśli iego zwrocone są na nową pożyczkę. Niechay tylko nowa wybuchnie woyna, a zobaczemy, iż zacny Lord prędzey będzie mógł ożywić umarłych, niżeli uzyskać pożyczkę.

Podano parlamentowi dokładny spis wszystkich od 30 Grudnia, do 25 Stycznia 1819 będących w biegu biletów bankowych. Massa ich wynosi 27 983,880 f. szt. Bank wybił od 5 Stycznia 1816, za 701,419 f. szt. całych i pół gwineow. i 7 szylingowych sztuk, za 3,709,869 f szt. sufrenow, a za 1,401,390 pół sufrenów. — Summa puszczonych w r. 1818 w bieg biletów skarbowych wynosi 41,600,000 f. szt. na których wykupienie nie iest iescze fundusz oznaczony. —— Liczba odkrytych od d. 10 Kwietnia 1818 do d. 23 Stycznia 1819 fałszywych biletów bankowych wynosi 23,104 Numerów. Tak ogromna iest liczba fałszywych biletów, co przypisuią ograniczeniu zmianki banku, ponieważ nie mogąc zmienic w każdym czasie biletu, nie podobna przekonać się o iego fałszywości.

Z rozkazu Rządu naszego trudnią się tu porownaniem wszystkich wag i miar i wszystkich handluiących kraiów. Lord Castlereagh ieszcze d. 16 Marca 1818 wydał do wszystkich konsulów i aientów Angielskich okólnik, aby z mieysc, w których się znayduią, przysyłali wzory wag i miar z dokładnym ich opisem. Większa część tych opisów iuż nadeszła, a skoro wszystkie nadeydą, porównane i opisane zostaną wszyskich kraiów wagi i miary z Angielskiemi, co dla handluiącey publiczności bardzo ważnem będzie dziełem.

Kapitan U lar odpłynął z Dunow do południowey Ameryki z dwiema Okrętami Plutus i Gambier, na których znayduie się 400 ludzi zaciągniętych do służby patryiotów tamteyszych. Zołnierze ci są do-

brze ubrani uzbroieni, i oprócz żołdu dostaią codziennie po funcie mięsa, po funcie chleba po funcie warzywa i kwaterkę rumu. — Cztery okręty, które powiozły tamże pułk strzelców, musiały iuż na mieyscu stanąć.

Zaczenaią tu obawiać się woyny między Ziednoczonemi Stanami północney Ameryki i Hiszpanią, a nawet i Anglią. Wielu kupców zaprzestaią swych spekulacyy; lecz może to tylko iest obrotem dla podniesienia ceny towarów.

Przy każdym pułku Angielskim w Indyiach będzie teraz dwóch tłumaczów i nauczycielów Indyyskiego ięzyka.

Z Sztokolmu d. 5 Lutego.

Na ostatniey uroczystości akademii pięknych kunsztów znaydował się J. Królewicowska Mość Następca tronu i własną ręką rozdał przyznane uczniom nagrody.

Dwór nasz ogłosił trzech tygodniową żałobę po Królowych Hiszpanskiey i Wirtemberskiey.

Rozporządzono, aby latarnie nad morzem, które poprzednicie od d. 31 Grudnia przestawano zapalać, paliły się wciąż poki tylko lody nie wstrzymaią żeglugi.

Z Chrystiianii d. 2 Lutego.

Towarzystwo dobra publicznego w Norwegii ograniczyło teraz działania swoie iedynie do rolnictwa, ponieważ fundusze iego i zaszła odmiana w stosunkach z powodu przyłączenia Norwegii do Szwecyi, ten tylko na nie wkładaią obowiązek. Wszelako podług podanego członkom planu, ograniczenie to iego będzie tylko do 3 lat, potem rozpocznie znowu dawne swoie działania.

W Aamodt w Osterdalen w niedzielę d. 17 Stycznia dało się czuć między godziną 1 i 2gą z południa trzęsienie ziemi w kierunku od zachodu na wschód.

W Odessie i Bilbao maią bydź z rozporządzenia J. K. Mci konsulowie Szwedzko-Norwegscy ustanowieni.

Z Włoch d. 6 Lutego.

Xże Pokoiu opuści w krotce Rzym, lecz niewiadomo dokąd się uda.

Wielki Xże Rossyyski Michał, wyiechał d. 2 b. m. z Florencyi do Rzymu.

Znany oddawna herszt łotrów Casaris przypłacił nakoniec okrucieństwa swoie śmiercią. Pod murami Prossedi zabił go żandarm; odcięto mu potem głowę i na widok publiczny wystawiono.

Hr. Corvetto, były Francuzki Minister skarbowy, powroci w krotce do oyczystego swoiego miasta Genui, gdzie resztę życia chce w spokoyności przepędzić.

Hr. Capo d'Istrias odebrał przez gońca od Cesarza Rossyyskiego wezwanie, aby iak tylko zdrowie iego mu pozwoli, powrocił do Peterzburga.

Z Evoli w kraiu Neapolitańskim, w prowincyi Citra donoszą co następuie: — Nadzwyczayny wicher d. 17 Stycznia spustoszył nasze okolice. Prawie wszystkie dachy są pozrywane, wiele murów iest poobalanych, wiele drzwi poodrywanych, i prawie nigdzie okna całego nie widać. Zakonnice będącego na wzgorzu klasztoru, który zupełnie zburzony został, nie wiedziały, gdzie się miały schronić. Naygrubsze oliwne drzewa są z korzeniami powyrywane i porozrzucane. Mieszkańcy przepędzili całą noc bezsenną i w strachu.

Z Madrytu d. 26 Stycznia.

Rozporządzeniem Królewskiem postanowionem zostało, iż cudzoziemscy awanturnicy, którzy z bronią w ręku pod chorągwiami powstańców południowey Ame-

byki schwytanemi zostaną, lub przekonanemi będą, iż dawali im pomoc lub broni dostarczali, maią bydź śmiercią i konfiskatą dóbr karanemi, ieśli iakie w kraiach J. K. Mci posiadaią.

W Walencyi panuie znowu spokoyność; mowią, iż 21 osób należących do ostatniego spisku d. 21 b. m. rozstrzelanych zostało. Dnia poprzedzaiącego Jenerał Elio wydał do mieszkańców i woyska tamteyszego odezwę, w którey doniosł im o obszernych związkach odkrytego kary godnego spisku.

Z rozkazu Króla oznaymiono tu urzędownie o śmierci Królowey iego Matki i naznaczono na 6 tygodni żałobę.

List z Kadyxu pod d. 22 wyraża: Z naywiększym pośpiechem trudnią się tu uzbroieniem dwoch woiennych okrętów S. Anzelm i Woiownik, które z dwiema fregatami *Perła* i Cianna odpłynąć maią do Lima z 4200 żołnierzy lądowych. Nowy rozkaz od Dworu zaleca nayśpiesznieysze wygotowanie tey wyprawy. Ostatnie listy Vicekróla Peru Pezuela nalegaią o iak nayprędsze posiłki; lecz pomimo tey nagłości, nie sądzą, aby te okręty mogły ztąd przed 3 miesiącami odpłynąć. Lecz po ich wyprawieniu, nie wiedzieć, kiedy proiektowana wielka wyprawa będzie mogła bydź uskutecznioną, bo powyższe 4 okręty znaydowały się w naylepszym stanie; inne nie są w stanie wytrzymania długiey i częstokroć burzliwey żeglugi.

Z Stambułu d. 11 Stycznia.

Porta oznaymiła Angielskiemu Ambassadorowi, P. Liston, iż po zaszłych urządzeniach innych Dworów, musi także podnieść swoią taryffę celną. P. Liston posłał do swoiego Dworu o nowe w tey mierze instrukcyie.

Naystarszy syn W. Sułtana i domyślny następca tronu, odbył szczęśliwie naturalną ospę. W. Sułtan okazał z tego powodu swoią radość wypuszczeniem z więzienia wielu za długi siedzących osób i udarowaniem ich znaczną kwotą pieniędzy.

Niedawno został tu Patryiarcha Nieunitów Grków Cyrillus z urzędu złożony i do Adryianopola na wygnanie skazany. Biskup Ainorosu, Gregorie, który iuż po dwa razy ten urząd sprawował, iest na iego przeznaczony mieysce.

Z powodu przesądu Muzułmanów, że słonie są przyczyną pożaru, wyprowadzono resztę słoni z zwierzętalni W. Sułtana do Adryianopola.

Z Kopenhagi d. 13 Lutego.

W wyszłym niedawno 2gim Nrze pisma o ekonomii polityczney Danii przez Professora Oluffen, znayduie się następuiący wykaz Duńskiego rolnictwa: — Produkacyia żyta wynosi 17 mill. 887,000 beczek; Xięstwa sprzedaią go do 150,000 beczek za granicę. — Kray Duński posiada na własną potrzebę, nie licząc źrebiąt 3 lat niemaiących, 500,000 sztuk koni; rogatego bydła, oprocz cieląt, 1 mill. 205,000; owiec 130,000, pomiędzy któremi w r. 1818 znaydowało się do 16,000 Merinosów. Koni sprzedać za granicę może do 20,000, a wołow do 7000 sztuk. Tytuniu zbiera corocznie i powiększey części za granicę sprzedaie 4 mill. funtow, a ziemniaków naymniey 2 mill. beczek. — Kapitan Lorenzen, Kawaler orderu Danebrog. i Sekretarz towarzystwa do podniesienia przemysłu narodowego, wydał zdanie sprawy o czynnościach tego towarzystwa w r. 1818, w którem między innemi wyraża: "Jak tylko pokoy otworzył przystęp cb-

cem towarom, upadał zwolna przemysł narodowy i wiele fabryk ustać musiało. Większey części mechanicznych artystów i wielu rzemieślnikom nie idzie lepiey.„

Z Minchen d. 11 *Lutego.*

D. 7 b. m. obie izby stanów Bawarskich znaydowały się na obiedzie u Króla. W galeryi zieloney nakryty był stół na 200 osób, u którego siedzieli NN. Królestwo z całą swoią rodziną i członki obu izb. Król spełnił zdrowie Wircburskim (kraiowym winem) pomyślności Bawaryi i zgromadzenia stanów. Członki stanów na wezwanie swych Prezesów spełniły z zapałem zdrowie za długie życie Królewskie i iego Rodziny.

D. 7 i 8 ukończyła druga izba (Deputowanych, składaiąca się z 115 członków) obranie swych kommissyy.

Taż izba złożyła Królowi przez deputacyią d. 9 adress podziękowania na mowę od tronu, na który Król odpowiedział: "Powtarzam, iż dzień otworzenia posiedzeń izb iest naypięknieyszym w mem życiu. Zwrocę uwagę moią na życzenia moiego ludu, i mocno przekonany iestem, iż prace, które rozpoczęnacie, przyniosą wam sławę, narodowi zapewnią pomyślność, a mnie uczynią ukontentowanie. „

Na d. 10 zapowiedziane było publiczne posiedzenie, na którem Minister sprawiedliwości wniosł proiekta do ustaw.

Izba pierwsza czyli Radców stanu podała także Królowi d. 9 adress podziękowania.

Wszystkie czynności, mowy i spory izb są obszernie i w zupełności drukiem ogłaszane.

Z Bukarestu d. 1[illegible] *Lutego.*

Nowy Hospodar Wołoski, Xże Alexander Suzzo, przybył d. 22 z. m. w wieczór do Trokan nad brzeg Dunaiu. Tey ieszcze nocy przeprawił się przez tę lodem okrytą rzekę i nocował w Platarest. D. 24 w południe przybył do klasztoru Wakarest o pół mili od Bukarestu, gdzie wszyscy Bojarowie pierwszego rzędu zgromadzili się z swoiemi żonami na przyięcie podług zwyczaiu swoiego Xięcia i iego rodziny, i towarzyszyli mu do Metropolitalnego Kościoła, gdzie Metropolita, Wołoski pobłogosławił mu i powitał go mową. Bojarowie przypuszczonemi potem zostali do ucałowania ręki Xcia i zaproszonemi byli na śniadanie. Po śniadaniu Xiężna z 8 dzieci, a 9te dla choroby pozostało w Stambule, poiechała do Bukarestu. Sam Xże wiechał tam dopiero o godzinie 6 wieczorem w cichości. Uroczysty wiazd, podczas którego Xże pokazać się ma w honorowych czapce i futrze, które od W. Sułtana otrzymał, nastąpić dopiero miał za kilka dni, do tego czasu zachowa ścisłe inkognito. Xże Alexander Suzzo, maiący około 60 lat, posiada poważną powierzchowność i zdrowy rozsądek. Jest dobrem oycem i bardzo moralny. Małżonka iego, siostra teraźnieyszego Xcia Hospodara Multańskiego, Karola Kalimachi, iest pobożna i naywięcey trudni się dziećmi swoiemi.

Z Marssylii d. 5 *Lutego.*

List z Algieru opiewa, iż teraźnieyszy nowy Dey, Hussin Basza, nietylko w wewnętrzney swey administracyi, ale i w stosunkach z Europeyczykami zachowuie ciągle umiarkowanie i sprawiedli-

wość, co rzadko widzieć można było w Dejach Algierskich. Poprzednik iego Aly wczasie 6cio letniego swoiego panowania poświęcił przeszło 1200 ludzi swey zemście i niedowiarstwu. Zamierzył on szczególniey wytępić milicyią Turecką i wcale nowe zaprowadzić systema rządowe. Hussin Basza, który przez wolny wybór Dywanu otrzymał swą godność, pierwszą na to zwrocił staranność, aby przywrócić rzeczoną milicyią i dawne iey prawa. Miasto Algier utraciło na chorobę morową około 24,000, ludzi, i zachodzi obawa, aby nie odnowiła się z wiosną.

Od Brzegów Menu d. 14 Lutego.

Radca stanu Kotzebue oświadcza rozgłoszoną przez gazety wiadomość, iakoby przez N. Cesarza Rossyyskiego był z Niemiec odwołany, zazmyśloną.

Królewic Angielski Xże Klarencyi uda się na końcu tego lub na początku przyszłego miesiąca z Hanoweru do Anglii, gdzie iego małżonka odbędzie połóg.

Ajent Egipski Jsmail Gibraltar niemoże poiąć iak go w Frankforcie nazywać mogą Panem Gibraltaru, kiedy on nie iest iego panem tylko Angliia; lecz bardzieyby się ieszcze zadziwił, gdyby miał żonę, a tę usłyszał także Panią Gibraltaru (Frau von Gibraltar) nazywaną.

Nadzwyczayny Poseł Pruski, tayny Radca stanu Küster, oddał d. 6 b. m. W. Xciu Badeńskiemu nowy wierzytelny list od swoiego Monarchy. Radca poselstwa Pruskiego Varnhagen V. Ense oddał tegóż dnia W. Xciu nowy wierzytelny list iako Minister rezyduiący, tudzież pismo od swoiego Monarchy, w którem ofiarowana iest W. Xciu godność Jenerała piechoty w woysku Pruskiem i szefowstwo 4go pieszego pułku.

Zgromadzone na seym w Dornburgu stany W. Xięstwa Weimarskiego, pracuią w cichości, i dopiero przy ukończeniu seymu ogłoszone ich prace zostaną.

Podług pism Francuzkich Mammut, ogromne zwierzę, które znane tylko dotąd było z nazwiska i ogromnych kosci, które znaydowano, żyć istotnie ma w zachodnich częściach północney Ameryki Podług opisu zwierzęcy ten kolos żyie tylko roślinami, korą z drzewa, a w potrzebie i drzewem.

W Trewierze utworzyło się pod Baronem Gagern towarzystwo do założenia osady Niemieckiey w północney Ameryce.

W okolicach Magdeburga ubity został d. 1 b. m. orzeł maiący 2½ stopy długości; gatunek ptastwa, który widzieć tylko można na Alpach Tyrolskich i Szwaycarskich.

D. 4 Stycznia na Hochmatt, naywyższey gorze kantonu Fryburskiego, wykopywano korzonki. Do tego dnia i na takiey wysokości nie była ziemia bynaymniey zmrożona i śniegiem pokryta; zdarzenie iakiego naystarszego wieku ludzie nie pamiętaią.

Xże Następca W. Xięstwa Weimarskiego otrzymał od Króla Saskiego order korony rucianey.

Austryiacko - woyskowy Kommissarz Jenerał Langenau naiął w Frankforcie na 3 lata mieszkanie, co dowodzi, że woysko Związku Niemieckiego nie zaraz ieszcze urządzone zostanie. — P. Schult w Noremberdze wydaie peryodyczne pismo pod tytułem: "Geniusz zboczeń Związku Niemieckiego."

DODATEK DO N.^ro 17. GAZETY KRAKOWSKIEY

Z KRAKOWA DNIA 28 LUTEGO 1819 ROKU W NIEDZIELĘ

ROZMAITOŚCI.

O moralney i fizyczney sile Anglii. Wyiątek z dzieła X. Frodt: Europa po Kongressie Akwisgrańskim.

W wszystkich częściach Anglii i w wszystkich dziennych pismach trudnią się polityką, tak iż uwaga obywateli zawsze iest natężona i co chwila iest wyzywaną do bycia czynną. Dla tego też do rzadkości w tym kraiu należy popełnienie błędu przez Rząd, a ieśli to nastąpi, iest zaraz postrzeżony, wytchnięty i poprawiony. Angliia winna dobre swoie mienie czynności i nawet surowości tey kontroli, przez którą Rząd przymuszony iest utworzyć sobie systema i podług niego działać. We Francyi zaś polityka iest prawie zawsze tayną umieiętnością, w samem gabinecie zamkniętą, na którą oprocz politycznych wiatrów nic działać nie potrafi, a te zawsze chwieią iey systematem. Dla tego też Francyia nie miała nigdy stałego systematu. Pod Napoleonem pochodził od niego samego, był podług swoiego sprawcy przykrawany, olbrzymi i pełen skoków, iak on sam. — Panowanie Anglii iest rownie ogromne iak trudne do obalenia; przeszło 60 milliionów ludzi częścią w Europie, częścią w Azyi, częścią w Ameryce ulega iey prawom. Osadniczy ziemie i zaludnia ie Anglikami. Posiadanie ich utrzymuie łancuch mądrze założonych stanowisk, które kulę ziemską na wzor pasa obwodzą, i sprawuią, iż przystęp i przechod z iedney do drugiey części zawsze w iey rękach i pod iey rozrządzeniem zostaią. Od Holgoland do Madras, od Gangesu do odnogi Hudson, od Jersey, Gibraltaru, Korfu, Malty, do przylądka Dobrey nadziei, wyspy S. Heleny, wyspy Francuzkiey, Ceylonu, Antigoa, Trinite, Jamaiki, Halifax, wszędzie widzieć ią można na skałach lub niedostępnych wyspach, wszędzie dla siebie bezpieczną, a dla innych groźną. Czego oręż iey dokazać nie może, to uskuteczpia iey handel; bogata zarowno w przemysł, iak w pieniądze, używa wszędzie swey siły, na ułatwienie handlu, który sprowadza pieniądze. Siła iey, składaiąca się szczególniey z flot, iest ogromna i dzieie nie wzmiankuią, aby który lud miał kiedy podobną; przechodzi bowiem siłę, którą

połączona Europa wystawićby przeciw niey mogła. Dla zerwania tego spiżowego łańcucha, który około świata zaciągniony został, musi Ameryka, którą los zdaie się przeznaczać na oswobodzenie świata, doyść pierwey do naywyższey potęgi.

Wyiątek z wyszłey teraz w Paryżu tayney Korrespondencyi Napoleona Bonapartego.

Po zwycięztwach pod Montenotte i Millesimo, odebrał Bonaparte od Króla Sardyńskiego propozycyie do pokoiu i rozeymu. Pierwszą propozycyią posłał Dyrektoryiatowi, na drugą zezwolił pod warunkiem odstąpienia twierdz Coni i Tortony. Napisał oraz do Dyrektoryiatu pod d. 29 Kwietnia 1796: "Możecie Królowi Sardyńskiemu przepisać warunki, iakie zechcecie; ale nie zapominaycie o w sep ce S. Piotra, która będzie nam w czasie użyteczniey szą, niżeli Sardynia razem z Korsyką. Przyrzeczcie mu część kraiu Medyiolańskiego, którą zdobędę, pod warunkiem, ażeby 15,000 swoiego woyska do moiego przyłączył. Z moim spodziewam się przeyść za Adygę i dostać się przez Tyrol do Niemiec. Aż do powszechnego pokoiu musiemy wszystko zatrzymać co zdobędziemy i trzymać osadzonem. Spodziewam się także w przechodzie wymódz kilka milliionów kontrybucyi od Xcia Parmeńskiego; przeciągaycie więc iego propozycyie do pokoiu, poki iego kraiu nie wycieńczę. Jeżeli chcecie Królowi Sardyńskiemu nadać pokóy, wstrzymuycie go przynaymniey do poty, poki nie opanuię twierdzy Walencyi i nie stanę przed Turynem. —— Co się Genui tycze, możecie śmiało od tey Rzpltey za zabrane okręty żądać 15 mill. wynagrodzenia i razem ogłoszenia za zdrayców kraiu tych ludzi, którzy spalili okręt Modest i Austryiaków sprowadzili. Żądam nayglębszego milczenia, i pod tym warunkiem obowięzuię się wszystkiego dopełnić, co tu przyrzekam. — Brakuie mi artyleryi konney. Przybyło do mnie 40 ludzi; lecz ia potrzebuię 12 kompaniy. Nie powierzaycie podobnych zleceń kancelarzystom, którzy do wysłania iakiego rozkazu potrzebuią 10 dni czasu, i ludzi, których ia zaraz potrzebuię, może dopiero z Hollandyi zapiszą i ledwie w Październiku mi przyszlą.

O zapaleniu Krtani.

(z pisma peryiodycznego Der Aufmerksame.)

P. Szembek Fizyk w Hirszbergu nad Salą, ogłosił swoie spostrzeżenia co do choroby zapalenia Krtani, tak wielce niebezpieczney dla dzieci. Postrzeżenia te, nie maią za cel prostowania sposobu leczenia (bo to właściwie należy do lekarzy,) ale tylko kierowanie uwagą rodziców, i służą częścią ku chronieniu dzieci od tego złego; częścią zaś stanowią znaki poznawania. Tenże P. Szembek mówi: "Nayprzód czynię tę uwagę: że choroba ta naywięcey przypada na wiosnę i w iesieni a to pod czas wschodnich i północnych wiatrów, po długim katarze i wyrzutach, po osypce i że dzieci, które rok 12 skończyły, rzadko napada. Dla zapobieżenia więcey chorobie radzi:

" 1. Przyzwyczaiać dzieci od młodości do regularnego iedzenia, do różnych pokarmów, wyiąwszy słabość, która odmiany wymaga; pokarmy nie powinny bydź gorące, podczas iedzenia i po iedze-

niu zimnego napoiu dawać nie należy.„

" 2. Dzieci stósownie do pory roku i okolicy w którey żyią, powinny bydź okryte; niechcę sprzeciwiać się wprost modzie wprowadzoney, ażeby dzieci z odkrytą głową i szyią chodziły, przecież radziłbym bardzo, zachować ostrożność w okolicach górzystych. Piersi i głowa naybardziey się pocą, do tego, w okolicy górzystey iest mocnieyszy ciąg powietrza, mocnieysze działanie kwasorodu, a ztąd łatwieysze części zaziębienie, zapalenie Krtani i inne choroby piersi, bywaią nayczęściey tego skutkiem.

" 3. Pościel nie powinna także bydź ani zimna ani gorąca, i nie ma mieć wiele pierza, osobliwie przestrzegać należy by dzieci wieczorem po iedzeniu w ciepłych, ani w gorących izbach nie zasypiały, i aby się zaraz potem nie kładły w zimne lub ciepłe łóżko, bo to w ogólności szkodzi.„

" 4. Małe dzieci nie nosić nigdy rano ani w wieczor po wolnem powietrzu, a w żadney porze po spaniu; i starszym nawet dzieciom nie trzeba dozwalać bez należytego odzienia zostawać długo pod otwartem niebem. Osobliwie miesiące, iak n. p. Kwiecień, gdzie powietrze odmienia się na dzień częstokroć więcey niż sześć razy, są niebezpieczne dla płuc i zrządzaią wielorakie choroby piersiowe. Jak nie mam żadnego zamiaru mówić za pieszczeniem i delikaceniem dzieci, tak przecież iestem tego przekonania, że ludzie, szczególniey wyższe ich klassy, na Wschodzie, Zachodzie i na Południu nie dostopią nigdy natury ludziom północnym właściwey, i że tylko stosowanie się do klimatu etc. tak w naturze zwierząt iak i w królestwie roślin, nadaie prawdziwą siłę i udatność. Nakoniec,„

" 5. Co tydzień kąpać trzeba dzieci raz lub dwa w letniey wodzie, dla słabszych mieszaiąc połowę mleka. Jeżeli rady te zachowane będą, zapobiegnie się nie tylko zapaleniu Krtani, ale i innym chorobom dziecinnym, co w rzeczy samey bardzo iest potrzebnem, albowiem wiek nasz liczy i tak więcey chorób niż przeszły, a ztąd i życie ludzkie więcey ma teraz nieprzyiaciół.„

TEATR NARODOWY

W przyszły Wtorek, to iest dnia 2 Marca 1819. Roku na DOCHOD *Franciszka Żebrowskiego* dana będzie nowa TRAIEDYIA w 5 Aktach, pod Nazwiskiem: WACŁAW IV. KROL CZESKI.

DONIESIENIA

Z mocy polecenia Trybunału I. Instancyi Wolnego Miasta Krakowa i iego Okręgu dnia 27 Stycznia 1819 r. do L. 12 zapadłego, odbędzie się w dniu 13 Kwietnia 1819 r. o godzinie 10tey ranney w Biorze Antoniego Matakiewicza, pisarza Aktowego Wolnego Miasta Krakowa i iego Okręgu w Krakowie przy ulicy Grodzkiey pod L. 225. Licytacyia przygotowawcza, Kamienicy tu w Krakowie na Kazimierzu Katolickiem pod L. 69 sytuowaney do niegdy Józefa Fürmana Kupca Krakowskiego prawem własności należąca, a to na żądanie Ur. Antoniego Ciołkosza Urzędnika Sądowego iako zastępcy praw nieprzytomnych Sukcessorów niegdy Józefa Fürmana, tu w Krakowie przy

ulicy Bradzkiey pod L. 242 mieszkaiącego. Kamienicy tey urzędownie oszacowaney wartość wynosi 22.865 złp. 25 gr. Warunki licytacyi każdego czasu u podpisanego Pisarza Aktowego sprzedarz odbywaiącego przeyzranemi bydź mogą.

W Krakowie d. 25 Lutego 1819 roku.

Matakiewicz, O. P. D.

Koniczyny znayduie się w dobrym bardzo gatunku korcy kilkanaście na sprzedaż w Kamienicy pod Nr. 463 na ulicy S. Jana, u gospodarza Adama Struzinskiego.

W dniu 2 Marca r. b. o godzinie 10 ranney w Krakowie przy ulicy Floryiańskiey w domu pod L. 537 sprzedany zostanie powoz Bąbkową robotą; naywięcey ofiaruiący i płacący gotowizną przybicie otrzyma. W Krakowie d. 21 Lutego 1819 r.

Kawecki Kom: Sąd:

Kamienica zupełnie wyreparowana, z stayniami, i t. d. w Krakowie w ulicy Floryiańskiey pod Nr. 520, iest każdego czasu do naięcia lub sprzedania. Zyczący sobie naięcia lub kupna raczą się do właściciela mieszkaiącego w teyże Kamienicy zgłosić.

Syndycy do upadłości Handlu pod firmą Franciszek Laszkiewicz Wyrokiem Trybunału z dnia 8 Lutego r. b. nastąpionym, mianowani, Stósownie do Art: 66 Kod Hand: Księgi III. wzywaią Wierzycieli to iest: Wydział dochodow Rzeczypospolitey Krakowskiey, Teklę z Milewskich Laskiewiczową, Fryderykę Müller, Alexandra Donné, Antoniego Paczowskiego, Franciszkę Malczewską, Jana Bochenek, Franciszka Hahn, F. J. Kirchmaier i Syn, Antoniego Hölzel, I Geldwerth i kom: H. L. Binnenfeld, C. Hirschfeld, Samuel Schite w Krakowie, Józefa Hrabię Niemoiewskiego w Oleśnie, Jenerała Hrabię Morand, Laskiewicza de Friedenseld w Swięcicach, JP. Jakubowicza, J. G. Schlenker, Charzewki i Böhm, F. Muhl i Schmidt, w Warszawie, A. L. M. Mühl i komp: w Gdańsku, J. A. Ruedorfer w Monachium, H. W. Bassenge i komp: w Dreznie, J. F. Schindler i komp: w Zerbst, Józef Ritter, Karol Dellavos w Wiedniu, Gähring i Gerhardt, Ernst Halberstad starszy, S. G. Schletter, C. F. Haenel F. A. Mainoni de Peter, Frege i komp: Thieriot i Bassenge; H. C Platzman i Synowie, P. Schunk i komp: w Lipsku, J. G. Schmitz w Sztolbergu, A. Macher i komp: w Budzie. J. W. Tuschany, J. M. Thunis, Sukcessorowie Ballabene i komp: w Pradze, Schüttig i komp: w Görlitz, A. Gonthard i Syn w Frankforcie nad Menem, Ludwika Eichthal w Paryżu. J. Opitz w Berdyczowie, Braci Sellosterr w Wrocławiu zamieszkałych, aby się w przeciągu dni 40stu bądź osobiście, bądź przez swych Pełnomocników przed Syndykami upadłości w przytomności W. Kommissarza Sędziego Ostaszewskiego do teyże upadłości Delegowanego w Domu Władz Sądowych pod L. 106 stawili, oświadczenie swoie iakowey Summy są Wierzycielami, niemniey papiery i długi udowodniaiące wręczyli lub w kancellaryi złożyli, a to w porządku sprawdzenia Obligów i dalszych tymże kodexem przepisów wskazanych zachowania. —— W Krakowie dnia 18go Lutego 1819 r.

Maciey Stummer.
Wincenty Kirchmayer.

Pewien Obywatel maiący summy 1000, 2000, 3000, 4000 sztuk ważnych Hollenderskich dukatów są do pożyczenia od dnia 24 Czerwca 1819 roku na pewną hipotekę w Rzeczypospolitey Krakowskiey, lub w Województwie Krakowskim. Zyczący sobie pożyczenia summę którą, zgłosić się raczy do W. Adama Krzyżanowskiego Doktora oboyga prawa.

Pewien obywatel potrzebuie Naucyciela do dzieci swoich, któreby posiadał doskonałą znaiomość ięzyka Francuzkiego i Niemieckiego, okazał znaiomość nauk klassycznych i świadectwa swey moralności. Zyczący sobie raczy się zgłosić do W. Burzyńskiego, Kupca pod Nr. 553.